

РАЗЛИКИ ВО МОТОРИЧКИТЕ СПОСОБНОСТИ КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ОД МАШКИ ПОЛ ВО ЗАВИСНОТ ОД УСЛОВИТЕ ВО КОИ СЕ ИЗВЕДУВАЛА НАСТАВАТА ПО ПРЕДМЕТОТ СПОРТ И СПОРТСКИ АКТИВНОСТИ

Лазар Иванов ¹, Виктор Митревски ¹, Александар Ацевски ²

¹СОУ Крсте Петков Мисирков, Демир Хисар

²Факултет за физичка култура, Скопје

УДК: 37.091.3:796-057.874

Абстракт

Примерокот на показатели е извлечен од истражувањето спроведено кај 353 ученици на возраст од 15-16 години, кои редовно ја следеле наставата во средното гимназиско образование во учебната 2007/08 година. Од извршеното истражување кај примерок од 170 ученици во неколку градови во Македонија извлечени се три суп примероци на испитаници од машки пол, кои ја следеле наставата во различни услови на работа. Разликите во моторичките способности кај осум варијабли утврдени се со мултиваријантна и униваријантна анализа на варијанса (MANOVA, ANOVA).

Клучни зборови: постигања, моторички способности, услови, спортска сала, терени.

ВОВЕД

Еден од најголемите проблеми за целосна реализација на наставата по спорт и спортските активности и физичко воспитување како во средното така и во основното образование е просторно-материјалната основа односно просторните услови за работа. Состојбата со условите за работа за реализација на наставата и наставните програми, од аспект на потребна површина за спортски активности генерално во цела држава не задоволува. Имајќи го во предвид фактот од над 50% од училиштата дека немаат затворен објект за реализација на наставата по спорт и физичко воспитување или користат прилагодени простори или споени училници кои не задоволуваат ни еден стандард за изведба на наставата може слободно да се каже дека состојбата е алармантна и загрижувачка. Географската место положба на училиштата и временските услови на нашите простори кои во одреден период од годината не овозможуваат никаква реализација на настава на отворени терени и простор како алтернатива, ни дава до знаење дека во одредени периоди од годината во дел од училиштата не се реализира ни-каква настава.

Реализацијата на програмите и програмските содржини по предметот спорт и спортски активности и физичко и здравствено воспитување во Македонија почнувајќи од основното па се до високо-то образование во најголема мера е зависна од условите во кои се изведува истата. Воедно резултатите, постигањата и физичкиот развој кај учениците се во тесна корелација со нивната реализација.

Предмет на истражување ни беа учениците вклучени во наставниот процес од средното образование, а целта на нашиот труд беше да ги утврдиме разликите во постигнатите резултати во моторичките способности кај учениците кои следат иста или слична наставна програма а во голема мера зависат од условите во кои се изведува.

2. МЕТОД НА РАБОТА

Примерокот ни го сочинуваа три суп примероци на испитаници или вкупно 170 ученици од прва и втора година, машки пол на возраст од 15-16 години. Примероците ни беа извлечени од популација на 353 испитаници, вклучени во истражувањето, реализирано во неколку градови во Македонија (Крушево, Ресен, Демир Хисар и Битола), ученици кои редовно ја посетувале наставата во средното образование. Училиштата во кои беа извршени истражувањата беа класифицирани зависно од условите во кои се изведуваше наставата, а според тоа ни беа дефинирани и суп примероците:

- *Првиот суп примерок го сочинуваа 36 ученици кои наставата ја изведуваа во училиште со лоши услови за работа (Поседува спортски терени на отворен простор за ракомет, кошарка и одбојка. Нема затворен објект, спортска или гимнастичка сала, наставата ја импровизира во неприлагодена просторија за изведба на истата.);*

- *Вториот сун примерок го сочинуваа 81 ученик кои наставата ја изведуваа во училишта кое имаа средни услови за изведување на истата (Поседува спортски терени на отворен простор за ракомет, кошарка и одбојка. Има затворен објект, спортска сала неопремена или пренаменета гимнастичка сала, недоволно опремени без нагледни средства и помагала.) и*
- *Третиот сун примерок го сочинуваа 53 ученици кои наставата ја изведуваа во училиште со добри услови за работа (Поседува спортски терени на отворен простор за ракомет, кошарка и одбојка. Има затворен објект, спортска сала и гимнастичка сала, опремени со нагледни средства и помагала).*

За добивање на податоците во предвид беа земени осум варијабли за проценка на моторичките способности: *скок во далечина од место (СДМ), вис во згиб (ВИЗ); подигнување на трупот од тло (ПТТ); повеќекратно прогресивно трчање (АГИЛ); динамометрија на посилната рака (ДПР); тапинг со рака (ТПР); длабок претклон на клупа (ДПК) и рамнотежа со затворени очи (РЗО).*

Утврдувањето на разликите во моторичките способности кај учениците, извршени беа со мултиваријантна и униваријантна анализа на варијанса (MANOVA, ANOVA).

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Од резултатите во мултиваријантната анализа на варијанса (MANOVA) (Табела 1), на примените варијабли по извршеното оценување на постигањата, кај учениците од прва година констатирано е дека постојат сигнификантни меѓу групни разлики на ниво на значајност од 0,05 во целиот анализиран простор. Врз основа на дадените резултати Wilk's Lambda изнесува 0.44, што со Rao's-вата F апроксимација од 10,21 и степенот на слободата од Df1 = 16,00 и Df2 = 320,00 дава значајност на разликите $Q = 0.00$ ($p\text{-level} = .00$) на целиот анализиран простор.

Табела 1. Мултиваријантни разлики во варијаблите за проценка на постигањата во моторичките способности кај учениците

Wilks' Lambda	Rao's R	df 1	df 2	p-level
0,438342	10,20809	16	320	0.000

Резултатите од униваријантната анализа на варијанса (Табела бр.2) кај варијаблите за проценка на моторичките способности покажуваат дека постои статистичка значајност на разлика на ниво од 0.05 во варијаблите: *динамометрија на посилната рака (ДПР); тапинг со рака (ТПР); длабок претклон на клупа (ДПК) и рамнотежа со затворени очи (РЗО).* Кај останатите изведени варијабли: *скок во далечина од место (СДМ); вис во згиб (ВИЗ); подигнување на трупот од тло (ПТТ) и повеќекратно брзо трчање (АГИЛ),* не се забележани статистички значајни разлики.

Учениците кои ја изведувале наставата во добри услови за работа покажале дека постигнале најдобри резултати во варијаблите *вис во згиб (ВИЗ); динамометрија на посилната рака (ДПР) и длабок претклон на клупа (ДПК).* Воедно подобри резултати од групата на ученици кои ја изведуваат наставата во средни услови за работа постигнале во варијаблите: *скок во далечина од место (СДМ) и подигнување на трупот од тло (ПТТ).*

Учениците кои ја изведувале наставата во средни услови за работа покажале најдобри резултати во варијаблите: *повеќекратно прогресивно трчање (АГИЛ) и рамнотежа со затворени очи (РЗО).* Подобри резултати од учениците кои изведуваат настава во лоши услови за работа постигнале во варијаблите: *вис во згиб (ВИЗ) и динамометрија на посилната рака (ДПР)*

Учениците кои ја изведувале наставата во лоши услови за работа покажале подобри резултати во варијаблите: *скок во далечина од место (СДМ); подигнување на трупот од тло (ПТТ) и тапинг со рака (ТПР).* Подобри резултати од учениците кои ја изведувале наставата во средни услови за работа постигнале во варијаблата *длабок претклон на клупа (ДПК).*

Табела 2. Униваријанти разлики во варијаблите за проценка на постигањата во моторичките способности кај учениците

variabla	grupa	X	SD	F	p-level
СДМ	I gr.	197,19	21,292	0,9178	0,4014
	II gr.	192,18	24,288		
	III gr.	197,00	18,866		
ВИЗ	I gr.	29,05	11,916	2,0264	0,1350
	II gr.	30,13	15,784		
	III gr.	30,87	13,996		
ПТТ	I gr.	25,67	4,106	1,8176	0,1656
	II gr.	23,86	5,368		
	III gr.	24,57	4,031		
АГИЛ	I gr.	20,42	1,730	1,6616	0,1930
	II gr.	19,44	2,284		
	III gr.	19,64	1,717		
ДПР	I gr.	35,79	4,999	3,4961	0,0326
	II gr.	36,38	7,084		
	III gr.	41,81	7,600		
ТПР	I gr.	11,40	1,569	7,4104	0,0008
	II gr.	14,14	2,271		
	III gr.	11,77	1,257		
ДПК	I gr.	47,40	4,025	3,8036	0,0242
	II gr.	43,38	6,310		
	III gr.	47,67	3,242		
РЗО	I gr.	29,65	9,046	3,0992	0,0477
	II gr.	31,59	11,060		
	III gr.	30,23	12,866		

ЗАКЛУЧОЦИ

Од добиените резултати може да се донесат следните заклучоци:

- Постојат статистички значајни разлики во постигнатите резултати од моторичките способности помеѓу учениците кои изведувале наставата во различни услови на работа.
- Поединечно статистички значајни разлики во постигнатите резултати во моторичките способности забележани се кај варијаблите динамометрија на подбратата рака (ДПР); тапинг со рака (ТПР); длабок предклон на клупа (ДПК) и рамнотежа со затворени очи (РЗО). Кај останатите варијабли не се забележани статистички значајни разлики.
- Во извршеното истражување, учениците кои наставата ја изведувале во добри услови за работа, покажале дека за разлика од другите ученици имаат подобро развиена: репетативна статичка сила (*статичка издржливост на рацете и раменскиот појас*), статичка апсолутна сила на телото и флексибилност на телото.
- Учениците кои изведувале настава во средни услови за работа, покажале дека за разлика од другите ученици имаат подобро развиена: брзина, координација и рамнотежа.
- Учениците кои изведувале настава во лоши услови за работа, покажале дека за разлика од другите ученици имаат подобро развиена: експлозивна сила на нозете; репетативна сила на трупот и фреквентна брзина на рацете и раменскиот појас.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bala, G. (1986). *Logicke osnove metoda za analizu podataka iz istrazivanja u Fizickoj kulturi*. Novi Sad: Sava Muncan.
2. Бабијак, Ј. (1986). Оцењување моторних способности деца. *Физ. култура*, (Титоград), (1), 59.
3. Kurelic, N., Momirovic, K., Stojanovic, M., Sturm, J., Radojevic, D. i Viskic-Stalec, N. (1975). *Struktura i razvoj morfoloskih i motorickih dimenzija omladine*. Beograd: Institut za naucna istrazivanja fakulteta za fizicko vaspitanje univerziteta u Beogradu.

4. Клиничаров, И. (2001). *Оптимална поставеност на наставата по физичко и здравствено воспитување во основното образование во Република Македонија*. Докторска дисертација, Скопје: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Факултет за физичка култура.
5. Клиничаров, И. и Туфекчиевски, А. (2005). Просторните капацитети за реализација на училишни спортски активности во основните училишта во РМ. *Физ. култура* (Скопје), (2), 161-163.
6. Клиничаров, И. (2003). Детерминација на разлики во некои морфолошки и моторички манифестации меѓу учениците од машки и женски пол на возраст од 11-14 години. *Физ. култура* (Скопје), (2), 22-24.
7. Majeric, M. (2004). *Analiza modelov ocenivanja sportnih znanj pri sportni vzgoji*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za sport.
8. Малцев, М. и Георгиев, Г. (2005). Мислењата на наставниците од ОУ и ДСУ за наставата по физичко образование спорт и спортски активности. *Физичка култура* (Скопје), (2), 73-74. Поповски, К. (1996). *Современи сфаќања за проверувањето и оценувањето на постигнатите резултати*. Скопје: Мис.
9. Митевски, О. и Георгиев, Г. (2002). Активноста на наставникот по физичко воспитување во воспитно-образовниот процес во различни услови на работа, *Физ. култура* (Ск.), (1-2), 36-37.
10. Митревски, В. (2009). *Критериуми за оценување во наставата по спорт и спортски активности*. Магистерски труд, Скопје: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Фак. за физ. култура.
11. Naurbakhsh, P. (2006). Istraživawe povezanosti perceptivno-motorickih sposobnosti i akademskog uspeha učenika petog razreda osnove škole te usporedba dobivenih vrijednosti s oseretkskyjevom skalom motorickog razvoja. *Kineziologija*, 38, (1), 40-48.
12. Rokita, A. (2001). Interes za sportske aktivnosti učenika prvih razreda srednje škole u razdoblju od 1995. do 2001. godine, *Kineziologija*, 37, (1), 99-105.
13. Срхој, Л., Храсте, М. и Срхој, Б. (2000). Разлики во некои антропометриски карактеристики и моторички способности на загрепската и сплитската гимназија, *Физ. култура*, (Ск.), (1-2), 33-35.
14. Саити, Б. (2007). *Оценувањето на моторичките способности како прилог на општата оценка по физичко и здравствено образование за учениците од I-IV одделение во РМ*. Докторска дисертација, Скопје: Универзитет „Св.Кирил и Методиј“, Факултет за физичка култура.
15. Шукова-Стојмановска, Д. (2001). Мултиваријантни меѓу групни разлики во биомоторичкиот простор меѓу учениците од осмите одделенија со различен статус на телесна маса. *Физ. култура*, Ск., (1-2), 32-34.
16. Zaciorski, V. M. (1975). *Fizička svojstva sportiste*. Beograd: Savez za fizičku kulturu Jugoslavije.

DIFFERENCES IN MOTORICKITE SKILLS DENTS MALE DEPENDING ON CONDITIONS IN WHICH TEACHING IS PERFORMED IN THE SUBJECT SPORT AND SPORTS ACTIVITIES

Lazar Ivanov¹, Viktor Mitrevski¹, Aleksandar Acevski²

¹SOU Krste Petkov Misirkov, Demir Hisar

²FFK, Skopje

УДК: 37.091.3:796-057.874

Abstract

The sample of indexes is dragged out from the research conducted on 353 students at the age of 15 to 16 who regularly attend the classes during the school year 2007/2008. From the accomplished research of the sample of 170 students in different working cities in Macedonia there are drag out three sub samples of male examinees who attend classes in different working conditions. The differences in the motion abilities from 8 variables are determined with multi variant and uni variant analysis of variant (MANOVA, ANOVA).

Key words: achievements, motion abilities, conditions, sport's hall, grounds.

м-р Виктор Митревски
СОУ Крсте П. Мисирков –
Демир Хисар, ул. Г. Делчев б.б.
E-mail: mitrevski_viktor@yahoo.com

асс. м-р Александар Ацески
Факултет за физичка култура,
ул. Железничка бб 1000 Скопје
E-mail: aceskiffk@yahoo.com
www.biomehanika.com.mk